

Δημήτρης Μπογιατζής ή Μήτρος Χαϊβάνος (1870-1942) ο πρώτος Ναουσαίος ζουρνατζής.

Του Χρήστου Σ. Ζάλιου

Οι αποκριές ήρθαν και θα ήθελα να αφιερώσω λίγα λόγια για έναν παλιό, μεγάλο μουσικό της Νάουσας το Δημήτρη Βογιατζή ή Μήτρο Χαϊβάνο.

Ο Δημήτρης Βογιατζής γεννήθηκε στη Νάουσα το 1870. Έμεινε στην τοπική ιστορία ως ο μόνος Ναουσαίος που έπαιζε ζουρνά για τις Μπούλες προπολεμικά. Οι Ναουσαίοι τον ήξεραν κυρίως με το παρατσούκλι Μήτρος Χαϊβάνος. Το κύριο επάγγελμά του ήταν θερμαστής στο εργοστάσιο του Λαναρά. Ζουρνά άρχισε να παίζει νέος σε ηλικία περίπου 20 χρονών. Το ζουρνά τον πήρε από κάποιον Τούρκο από τον οποίο μάλλον έμαθε και να παίζει. Από τα αδέρφια του Μήτρου κανείς δεν ασχολήθηκε με τη μουσική.

Ο Δημήτρης Μπογιατζής απέκτησε 5 παιδιά που κατά σειρά ηλικίας ήταν : ο Χρήστος, ο Θανάσης, ο Γιάννης η Ευδοξία και ο Νίκος. Από τα παιδιά του κανένα δεν ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη μουσική. Ο μεγάλος του γιος προσπάθησε να μάθει ζουρνά αλλά δεν τα κατάφερε πολύ καλά και τα παράτησε, συνόδευε όμως κάποιες φορές τον πατέρα του με το νταούλι.

φωτ. αρχείο Χρήστου Ζάλιου

Μπουλούκι με το ζουρνατζή Μήτρο Χαϊβάνο το 1911

Ο Μήτρος λίγο πριν ανοίξει το τριόδι, κατασκεύαζε τις πίσκες για το ζουρνά του. Ετοίμαζε πολλές. Για κάθε χορό είχε και άλλη πίσκα. Άλλη πίσκα είχε για τις πατινάδες, άλλη για τους κλέφτικους χορούς και άλλη για τα πιο μελωδικά κομμάτια.

Όταν άνοιγε το τριόδι, τον έπαιρναν για γλέντι οι πλούσιοι όπως ο Λαναράς, καθώς και διάφορα σωματεία της πόλης, όπως των κρεοπωλών, για τα γλέντια που έκαναν. Για αμοιβή έπαιρνε ότι του δώριζαν αυτοί που γλεντούσαν. Ο γιος του Νίκος μας λέει : *Παρέες ο πατέρας μου διασκέδαζε, από όταν άρχιζε το τριόδι μέχρι την πρώτη Κυριακή που έβγαζε τις Μπούλες. Την πρώτη Κυριακή της Απόκριου και τη Δευτέρα έβγαζε τις Μπούλες, μεσοβδόμαδα δεν έπαιζε καθόλου ζουρνά, ζαναέπαιζε τη δεύτερη Κυριακή της Τυρινής πάλι με τις Μπούλες και μετά την Καθαρή Δευτέρα.*

Τη Δευτέρα το βράδυ όταν γύριζε στο σπίτι είχε ένα μπαουλάκι από λαμαρίνα, όπου έβαζε το ζουρνά και τις πίσκες. Έκλεινε μέσα το ζουρνά και τον ξανάβγαζε τον άλλο χρόνο, όταν άνοιγε το τριόδι.

Νταούλι μαζί με τον Μήτηρο έπαιζαν ο Κώστας Ήλιος που έμενε κοντά στο τζαμί πηγαίνοντας για το φούρνο του Μαλάκη και μερικές φορές ο Στεφανής Νάνου (πατέρας του Γιάννη Νάνου, του λαχειοπώλη). Ο Μήτρος Χαϊβάνος δε συνεργάζονταν με άλλους ζουρνατζήδες, έπαιζε πάντα μόνος του και απ' όσο μας είναι γνωστό δεν έπαιζε ποτέ σε γάμους.

Γλέντι με το Μήτηρο Χαϊβάνο ζουρνά και το Στεφ.Νάνου νταούλι στη δεκαετία 1930

Ο Στεφανής Νάνου (1865-1937) που έπαιζε νταούλι με το Μήτηρο Χαϊβάνο, είχε καταγωγή από τη Μελική Βέροιας. Ο αδερφός του Δημήτρης Νάνου έπαιζε γκάνιτα στο Γιδά. Ο Στεφανής μερικές φορές έπαιζε και ζουρνά.

Ο Δημήτρης Βογιατζής έφυγε μετανάστης για την Αμερική γύρω στα 1911-12 και έμεινε εκεί δέκα χρόνια. Όταν γύρισε στη Νάουσα γύρω στο 1922, συνέχισε πάλι να παίζει ζουρνά για τη μεγάλη του αγάπη, τις Μπούλες.

Μπουλούκι με το Μήτηρο Χαϊβάνο το 1931

Το 1940 ο Μήτρος έπαθε εγκεφαλικό. Από το εγκεφαλικό δε μπορούσε να μιλήσει καθαρά και είχε πρόβλημα στην κίνηση, μπορούσε όμως ακόμη να φυσήξει

στο ζουρνά. Τη χρονιά εκείνη για να βγουν τις αποκριές, τον έβαλαν πάνω σε ένα γαϊδούρι και έβγαλε τις Μπούλες παίζοντας πάνω στο γαϊδούρι. Η φλογερή ψυχή αυτού του ανθρώπου ήταν τόσο δεμένη με το έθιμο που παρά το σοβαρό πρόβλημα με την υγεία του ενώ δε μπορούσε καν να μιλήσει βγήκε να παίξει το ζουρνά. Οι παλιοί Ναουσαίοι ακόμα τον θυμούνται να παίζει καβάλα στο γαϊδουράκι όχι με το στόμα και τα χέρια αλλά με την ψυχή του! Δύο χρόνια μετά ο Δημήτρης Βογιατζής ή Μήτρος Χαϊβάνος, ο αγαπημένος μουσικός των Ναουσαίων πέθανε σε ηλικία 72 χρονών.

Ο Κωσταντούλης Σούγγαρης ο λαϊκός ποιητής της Νάουσας στη στήλη που διατηρούσε στην εφημερίδα «ΝΑΟΥΣΑ», δημοσίευσε στις 4-3-1928 το παρακάτω ποίημα στο οποίο αναφέρεται ο Μήτρος Χαϊβάνος.

Οι Απόκρεαις επέρασαν με κρέας και με ψάρια
μας έρχεται άγιος Θόδωρος μ' ελιές και με χαβιάρια.
Της Τυρινής εγίνηκαν ωραία καρναβάλια
κι ελάλησαν εις τον λαόν της Νάουσας τα χάλια.
Με ταις ταπέλαις όπισθεν, στους δρόμους περπατούσαν
σωματεία τα επτά ποιήματα λαλούσαν.
Έκφρασαν την λύπη τους και τα παράπονά τους
προεδρεία άκουσαν τα χάλια τα δικά τους.
Τους στοίχους τους ελάλησαν σταις συνοικίαις όλαις
στα ίχνη τους διάβαινε και ο Μολύβας Τόλης.
Με τα στοιχοποιήματα ευφράνθηκε η χώρα
και έχουν το δικαίωμα να λάβουν και τα δώρα.
Εφάνηκαν ανώτεροι στο ένα και στο άλλο
και έχουν το δικαίωμα να λάβουν το ριγάλο.
Και ο Μήτρος εις τις μπούλαις ελαλούσε με αρμονίαν
και απόρησε ο κόσμος στην μεγάλην μελωδίαν.

Σημ. Στο ποίημα διατηρείται η γλώσσα της πρώτης δημοσίευσης.